

Speech Liesbeth Spies – voorzitter NGB d.d. 6 oktober 2022

Alleen het gesproken woord telt

Gewaardeerde gasten, beste collega's,

Na een dag van ontmoeting waarbij we, hoop ik van harte, onze accu's ook weer een beetje hebben kunnen opladen mag ik nog een paar woorden tegen jullie zeggen.

En in de voorbereiding daarop bleef onze congresstitel door mijn hoofd spoken: Betrouwbaar besturen; Hoe zo dan? Is besturen niet per definitie 'betrouwbaar'? is het niet een beetje raar of zelfs treurig dat we dit apart benoemen, alsof 'besturen' alleen niet betrouwbaar zou zijn?

Je hoeft je best niet eens te doen om op internet tal van kwalificaties van het woord betrouwbaar te vinden: aannemelijk, authentiek, braaf, degelijk, deugdzaam, fair, geloofwaardig en wat mij betreft de twee meest betekenisvolle: gezagswaardig en 'te vertrouwen'. En ondanks het feit dat we stuk voor stuk met deze intenties besturen en we als beroepsgroep in belangrijke mate nog steeds worden gezien als dragers van deze waarden hebben we als representanten van 'de overheid' wel een probleem...

De tijd waarin wij besturen is een spannende. Zoals Kim Putters stelde in zijn afscheidsspeech bij het SCP: "Al onze economische, sociale en politieke systemen kraken en schuren. Dit raakt iedereen..... Zowel fysiek als online leven we vaker in gescheiden werelden, waardoor polarisatie en gebrek aan wederzijds begrip en respect toenemen. Als dan ook de politiek verder fragmenteert en slagkracht verliest, zet dat het vertrouwen in het functioneren van onze democratische rechtsstaat onder druk. De hoop op een betere toekomst voor onze kinderen lijkt weg te ebben. En, met steeds meer mensen, jong en oud, gaat het helemaal niet goed."

Als lokale ambtsdragers kunnen (en willen) we niet alle problemen in het land oplossen, maar wat we wel kunnen is onze kracht en positie inzetten. Juist in deze onzekere tijden zijn 'neutrale', de-escalerende bestuurders nodig die rust brengen, lijnen uitzetten en zich niet door de politieke scoringsdrang laten drijven. Bestuurders die net even verder vooruitkijken en besluiten durven nemen als dat nodig is. Mensen die beseffen **en** uitdragen dat de grote en vaak stille meerderheid genuanceerd denkt en mee wil doen.

Juist in deze onzekere tijden zijn bestuurders nodig die 'verbinden' als kerncompetentie hebben, die grote oren hebben om echt te luisteren en een slot op hun mond hebben omdat ze niet alleen maar hoeven te 'zenden'. Die brede schouders hebben en armen om om iemand heen te slaan. Die de scherpe randjes eraf slijpen en de hobbels 'verend opvangen' zoals Gerdi Verbeet het zo mooi verwoordde op onze conferenties begin dit jaar. Die letterlijk naast mensen gaan staan. Of zoals Geerten Boogaard het noemde die 'bestuurlijke nabijheid' tonen.

Ik besef me dat dit makkelijker gezegd is dan gedaan. Ik kan me niet herinneren dat we zoveel grote vraagstukken tegelijkertijd om antwoorden vragen: Oorlog is dichterbij dan ooit, ieder vraagstuk lijkt tot de volgende crisis gebombardeerd te worden waarbij het kabinet lang niet altijd terecht een beroep op het veiligheidsberaad en de burgemeesters doet om ook deze nieuwe 'crisis' te helpen bezweren. We hebben als burgemeesters veel op ons bord. En steeds vaker worden we gezien als de verpersoonlijking van de overheid. Een overheid die onvoldoende beschermt en presteert. En we worden om die reden vaak als bestuurlijke krabpaal gebruikt. Dat is niet erg, maar wij zijn

uiteindelijk ook maar gewone mensen met onze eigen onzekerheden en mankementen. Ook wij hebben een emmer te vol kan raken. Zeker als dat 'krabben' echt zeer gaat doen, als bedreiging en intimidatie aan je huisadres werkelijkheid worden.

Om te besturen in deze tijd is lef en zelfvertrouwen nodig, niet alleen om te voorkomen dat je vermalen wordt tussen de druk vanuit Den Haag aan de ene kant en de verwachtingen vanuit de inwoners en de lokale politiek aan de andere kant. Maar ook om ons morele kompas goed afgestemd te laten blijven. Om mensen aan te spreken die over de grenzen gaan. Om je niet te laten uitspelen, ook niet als burgemeesters onder elkaar. Om je niet te laten verleiden tot het naar je toe trekken van meer macht en invloed. Om de juiste bestuurlijke verhoudingen voor ogen te houden. Om open en eerlijk te blijven, ook als dat ingewikkeld is. Om te durven gaan staan voor besluiten waarvan we weten dat die niet door iedereen met applaus worden ontvangen. Soms kan 'nee' ook een antwoord zijn en betekent dat niet dat je niet geluisterd hebt...Of een gemeenteraad durven te spiegelen die geregeld besluiten uitstelt omdat het participatieproces niet heeft gedeugd zolang er nog criticasters op de publieke tribune zitten....

Een beetje historisch perspectief kan ook helpen relativeren. Want een van mijn illustere voorgangers in Alphen aan den Rijn, Zwaantinus Bruins Slot sprak bij zijn installatie in 1957 deze woorden; "ik hoop dat uw verwachtingen niet te hoog gespannen zijn. Wij zullen soms maatregelen moeten voorbereiden en deswege voorstellen aan de raad doen die niet altijd met onverdeelde vreugd zullen worden begroet, maar die toch in het belang van het algemeen dienen te worden genomen".

Om onze rol en taak in deze onzekere tijden goed te vervullen is het van belang elkaar scherp te houden, en blijvend op ons eigen functioneren te reflecteren. Intervisie is hiervoor één van de beste methoden. Niet voor niets is de belangstelling voor het NGB-intervisie aanbod dit jaar explosief gestegen. Dank aan BZK die door een extra subsidie dit aanbod ook mede mogelijk maakt! Ik heb er zelf ook dankbaar gebruik van gemaakt: alleen al het kunnen delen en relativeren van je eigen 'sores' met collega's werkt heilzaam!

Om lef te tonen in deze tijd is het wel van belang dat onze (rechts)positie beschermd wordt. Goed werkgeverschap is daarom ook richting burgemeesters van belang. Maar wie is onze werkgever? Meerdere mensen hebben iets over ons te zeggen en nemen daar ook uitgebreid de gelegenheid voor. De gemeenteraad, de commissaris van de Koning, de minister.... Maar waterdicht en glashelder is het werkgeverschap richting een burgemeester niet. Het burgemeestersambt is en blijft staatrechtelijke een unieke, maar ook eenzame positie. Ook het afgelopen jaar werden meerdere van ons verrast door een gemeenteraad die 'toch liever' een andere burgemeester wilde, ondanks mooie verslagen van klankbordgesprekken.

Een burgemeester kun je echter niet zomaar inruilen voor een ander, net zoals je dat met andere mensen ook niet doet. Ook dat is betrouwbaar besturen.

Toch is de praktijk weerbarstig en is het bijna onmogelijk om een burgemeester in het zadel te houden als er gedoe ontstaat. Ondanks goede bedoelingen en stevige woorden van een CdK.

Met de uitdagende taken die we op ons bord hebben liggen, is het wel van belang dat we zonder vrees voor onze baan onze nek uit durven steken. Simpele oplossingen zijn hier niet voor. We hebben deze aandacht voor onze rechtspositie en de kwetsbaarheid van ons ambt recent opnieuw met de CdK's en de minister besproken. Er is geen silver bullet weten we op basis van de ervaringen

van collega's. Toch blijven we op zoek naar een versterking van ons ambt en de bescherming van ambtsdragers zodat wij ook kunnen rekenen op een 'betrouwbaar bestuur' als het onszelf betreft.

Beste mensen, we zijn een half jaar na de gemeenteraadsverkiezingen en zelfs in de gemeente Den Haag is de formatie nu afgerond. We staan aan de vooravond van een herfst en winter waarvan we alleen maar mogen hopen of bidden zo u wilt, dat het letterlijk en figuurlijk niet te kil en guur wordt. Misschien dat we een beetje hoop kunnen putten uit het advies van Johan Remkes gisteren. Hij roept partijen op om weer aan tafel te gaan, echt naar elkaar te luisteren zonder voorbij te gaan aan de grote opgave waarvoor scherpe keuzes nodig zijn. Daar is ons land groot mee geworden: coalities smeden, polderen en accepteren dat we niet altijd alles volledig kunnen krijgen zoals wijzelf dat het liefste willen. Laten we, en ik zeg het maar een beetje huiselijk, in elk geval een beetje lief voor elkaar zijn. Elkaar een luisterend oor bieden of een brede schouder als een van ons dat kan gebruiken. Dat is dan ook direct een mooie opwarmer voor de conferenties die we in 2023 weer met veel plezier organiseren en die in het teken staan van Besturen met (com)passie: to bring more love into the system!